

שאלות ותשובות לסיכום ולחזרה

דף ב (א)

א. א. באיזה יום בשבת נישאת הבתולה והאלמנה, ומאי נפקא מינה?

ב. הגיע זמן הנישואין ולא נישאו מחמת אונס – האם חייב האיש לזון את ארוסתו?

א. בתולה נישאת ליום הרביעי – תקנת חכמים היא כדי שאם תהיה לו טענת בתולים ישכים לבית דין היושב בחמישי. ואם תינשא ביום אחר יש לחוש שמא יתפייס בינתים ותתקרב דעתו ויקיימנה, ושמא זינתה תחתיו ואסורה לו. ואעפ"י שב"ד יושב גם ביום שני, שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה שלשה ימים אחר השבת, וברביעי כונסה.

ובמקומות שבת דנין קבועין בכל יום (או שאין להם קביעות בימים מסוימים. מפרשים) – אשה נישאת בכל יום, ובאופן שכבר טרחו בהכנת הסעודה. (ג.).

אלמנה נישאת בחמישי ונבעלת בשישי [משום ברכה שנאמרה בו, או כדי שיהא שמח עמה שלשה ימים, בחמישי בשבת בערב שבת ובשבת, הלכך אם הוא אדם בטל – אין צריך. כדלהלן ה].

א. כתבו התוס': ביום הרביעי דוקא ולא בליל חמישי, כי יש לחוש שייטרד בנישואין וכתובה ולא יבעול. ובירושלמי (וכן בב"ר ח, יב) ישנה דעה שבתולה נישאת ברביעי כלומר אור לחמישי, ואלמנה – אור לשישי, מפני שכתוב בהם ברכה.

ב. חמישי באלמנה משום ברכה – עצה טובה, ואינו עבריין אם אינו נושא בו, [ואולם אם בעל מלאכה הוא, צריך לישא בחמישי ולבעול בשישי משום תקנת 'שקדו', שיהא שמח עמה שלשה ימים ולא ישכים למחרת וילך לעבודתו. עפ"י רא"ש סי' י]. אבל רביעי בבתולה חיוב גמור הוא, ונקרא עבריין אם אין עושה כן. (עפ"י תוס').

ג. כתבו הפוסקים שכיום שבת דנין קבועים בכל יום, אין הקפדה על יום רביעי או חמישי דוקא. ומשמע שמשום ברכה לא קבעו יום מיוחד, כי טעם זה אינו אלא סעד שלא תיבעל ברביעי עד ליל חמישי. ויש אומרים שלכתחילה ראוי להינשא ברביעי או בחמישי. ויש נוהגים אף בשישי (ער"ן ורא"ש, קונטרס אחרון לפני; שבט הלוי ח"ט ערב).

כיון שתקנו חכמים יום רביעי לנישואין, הגיע זמן הנישואין (שקבעו חכמים לבתולה י"ב חדש משתבעה הבעל לינשא) באחד בשבת, מתוך שאינו יכול לכנוס עד יום רביעי אינו מעלה לה מזונות.

אף על פי שהתקנה היתה לטובת בנות ישראל, שיהא אדם טורח בסעודה ג' ימים, אין יכולה האשה לומר אי אפשר בתקנת חכמים שלטובתי, ויישאני או יתן לי מזונות ביום ראשון. (ע' הר צבי).

ב. לפי לשון אחת, בין שחלה האיש בין שחלתה האשה או שפירסה גדה – אינו מעלה לה מזונות בהגעת זמן, כיון שהוא מנוע מלכנוס שלא ברצונו. ויש שמסתפק בחלה הוא, שמא כיון שסוף סוף הוא הגורם לעיכוב – מעלה לה מזונות. אך אף לפי הצד הזה אפשר שחלתה היא פטור, או אף בזה חייב, שיכולה היא לומר נסתחפה שדהו. ואפילו פרסה גדה שלא בשעת וסתה אפשר שדומה לחלתה, ואולם בשעת וסתה אינה יכולה לטעון כן ופטור.

רב אחאי בא לפשוט (בחלתה או פירסה גדה שלא בשעת וסתה) לחיוב, ורב אשי דחה הוכחתו. אם חלה לאחר שהגיע הזמן – מעלה לה מזונות, שכבר חל חיובו. (תוס' כאן ולהלן קו: ד"ה עמד).